שיעור

חסידות על הפרשה

שיעור בספה"ק דברת שלמה

להרה"ק ר' שלמה מלוצק זי"ע

מפי הגה"ח

רבי **אברהם מרדכי אלתר** שליט"א

✦ פרשת וישלח ✦

שנה ה'

גיליון ש"ה

התעודות הלב באמירת הברכות
והתגלות אלוקות בקיום המצוות

שיעורים אלו בספרי חסידות על הפרשה נמסרים מידי מוצש"ק
בישיבה גדולה פני מנחם י-ם עיה"ק, ונערכים מיד ע"מ להוציאם לאור עולם לקראת ש"ק

[בשל המהירות הנדרשת ייתכנו שגיאות כתיב ו/או בהשגת הכוונה אל נכון,
ואיתנו תלון משוגותינו ואי"ה חזון למועד ייערכו הדברים כדת וכדין]

לקבלת האיימיל השבועי בדוא"ל

עם כלל השיעורים שנמסרים מדי שבוע:
שיחות לפרשת שבוע | סדרות השיעורים | שיעורי הכנה לקראת מועדים | גליונות השבוע בספה"ק : תורת המגיד, פרי הארץ, אור המאיר

ולכל שאלה / הערה על השיעורים ולענייני הפצה

ו/או לשאלות נוספות אל מו' הגה"ח רא"מ אלתר שליט"א בחסידות ודרכי העבודה, ניתן לשלוח לכתובת המערכת

מכון 'תורת א"ם'
tam522511@gmail.com
או בפקס - 077-3181588

חכם לב ייקח מצוות

בקריאה של חיבה נקרא לנהנים עצה ותושיה, ליתן יד ושותפות בהוצאות מלאכת העריכה הכתיבה וההפצה של שיעורים נכבדים אלו למען תרבה הדעת עדי יקויים **אימתי קאתי מר לכשיפוצו מעיינותיך חוצה**

לפרטים ולהקדשה בגליון השבועי
ניתן לפנות למייל המערכת
tam522511@gmail.com
או בפקס - 077-3181588

או להשאיר הודעה בקו דברי אמת ואמונה בשלוחה 10

וכן ניתן להשיג את הספרים:

שיעורים בספה"ק פרי הארץ | אמצא מקום לה' - שערים לפנימיות התפילה | מלכות הוי"ה | ושאר ספרים אצל המכון בפרטים הנ"ל

ניתן לשמוע את השיעורים השבועיים גם בקו דברי אמת ואמונה בשלוחה 3

ארץ ישראל - 5265* (או 02-5011430) | **ארה"ב** 518-329-9186 | **אירופה** 44-3303-9004-84

בשלוחה ייעודית זו מופיעים גם שאר שיעורי הרב שליט"א בספרי:

תורת המגיד | פרי הארץ | תומר דבורה | תניא - שער היחוד והאמונה | דעת תבונות | שפת אמת | דרך ה',
ושיעורים נוספים למועדים, ובמגוון נושאים ועניני השעה

עימוד ועיצוב: **"ואנוהו"** 05331.05646

תוכן העניינים

רוחניות הבורא יתברך נעלם בבריאה ובקיום התורה והמצוות מתעורר ומתגלה ג
בירור ענין ברכת המצוות שאינה על הנאת העולם ג
תפקידנו בעבודתנו להביא את הבריאה להכרה של 'יחוד' ו'קדושה' ד
הפלא הגדול בחיבור הנשמה הרוחנית עם הגוף החומרי ד
התגלות נשמת האדם בגופו כפי תפקידו להכיר בבריאה ולייחדה עם בוראה ה

דיבור הברכה בהתבוננות ובהתעוררות משפיע על התגלות השי"ת בבריאה ו
רוחניות האותיות המקיימים את הבריאה מתעורר באמצעות קיום המצוות ו
אמירת הברכה בדחילו ורחימו מעורר את רוחניות המצוה וההנאה הגשמית ז
הסתרת רוחניות המצוה בכדי לתת מקום לעבודה מתוך בחירה ז
השפעת דיבור הברכה הממוצע בין עולם המחשבה לעולם המעשה ח

התגלות הארת האלוקות קודם המצוה בכדי להרחיק את הסטרא אחרא ח
גילוי דעת קודם עשיית פעולות גשמיות מקדש את האדם ואת מעשיו ח
הברכה שלפני המצוה כשליח המכריז על תוכן רוחניות פעולתה ט
הליכת יעקב לפני בניו כדוגמת הברכה שמקומה הוא קודם המצוה ט
הברכה על המצוות והנאות העולם מגלות את מלכות השי"ת בבריאה י
עשיית פעולות חיצוניות לגלות את כבוד השי"ת ולסלק בכך את הסטרא אחרא יא

הרה"ק רבי שלמה מלוצק זצוק"ל

(נלב"ע י' בשבט תקע"ג)

תלמידו המובהק, שאר בשרו ונאמן ביתו של המגיד ממעזריטש זי"ע
ממפיצי מעיינות החסידות וכתבי האר"י
על פי בקשת רבו כתב וליקט את תורות המגיד בספר **"מגיד דבריו ליעקב"**
ומחבר הספה"ק על התורה **"דברת שלמה"** (ר"ת: תלמיד רבינו דב בער).

ההתבוננות בנוכחות השי"ת בבריאה מביאה על האדם יראת הרוממות ..... **יב**
יראת הרוממות מביאה עימה השתוקקות לקרבת השי"ת ולתורתו ..... **יב**
עבודת האדם להתבונן במציאותן של השי"ת בכל הבריאה ממש ולדבוק בו ..... **יב**
יראת הרוממות הרוחנית מביאה על האדם שמחה והתקרבות ..... **יג**
יראת שמים בדרך הנכונה מביאה שמחה ורוגע על האדם וסביבתו ..... **יד**

התשוקה שעל ידי היראה מביאה להשראת השכינה על האדם ..... **יד**
המתקת הדינים על ידי יראת הרוממות המביאה להתקשרות ולהתקרבות ..... **יד**
השפעת כל מצוה באופן אחר על השראת השכינה והתגלותה בבריאה ..... **טו**

פרשת וישלח

שיעור בספר דברת שלמה

▪ התעוררות הלב באמירת הברכות והתגלות אלוקות בקיום המצוות ▪

רוחניות הבורא יתברך נעלם בבריאה ובקיום התורה והמצוות מתעורר ומתגלה

בירור ענין ברכת המצוות שאינה על הנאת העולם

או יאמר ותחילה נבאר, מה דאיתא בפסחים (ז:) **בסוגיא דעל ביעור** שנחלקו שם בלשון הברכה, אם אומרים 'על ביעור' או 'לבער', אבל לכו"ע צריך לברך לפני קיום המצוה, ובלשון עתיד. (דכ"ע מיהת דלהבא משמע מנה"מ דאר"י אמ"ר כל הברכות כולם) **מברך עליהם עובר לעשייתן, ומאי משמע דהאי עובר לישנא דאקדומי הוא, וכו', שנאמר** (מיכה ב, יג) **ויעבור מלכם לפניהם וה' בראשם**, ומביאים שם עוד גם את הפסוק 'והוא עבר לפניהם'[א] (ברא"ם לג, ג), וכן את הפסוק 'ויעבור את הכושי' (שמואל ב' יח, כג). **ולכאורה יש להבין, א' דפריך מנא הני מילי, ומתרץ דאמר רב יהודה אמר שמואל, מנא לן לשמואל גופא הא**, כי את עצם הדין שצריך לברך קודם קיום המצוה - כבר אמרו האמוראים האחרים, ומה הוסיף בדברי שמואל שיש בהם מקור לדין זה שצריך לברך לפני קיום המצוה, יותר משאר דברי האמוראים האחרים. **ועוד למה לא אמר שמואל לישנא דקודם לעשייתן, ולא היה צריך לראיה דעובר לישנא דאקדומי הוא.**

אך לתרץ זה יש לומר שבלשון שאמר עובר לעשייתן הוא הסברא וההוכחה עצמה לברך קודם, דלכאורה קשה למה תיקנו חז"ל לברך על המצות, דבשלמא ברכת הנהנין הוא כמו שאמרו חז"ל (ברכות לה.) **הנהנה מעולם הזה בלא ברכה מעל או כאילו גוזל כו', אבל מצות לאו להנות ניתנו**, ובפרט במצוות שבהם

א. פסוק זה נאמר בפרשתן, וקצת תימה מדוע רבינו לא הביאו.

מברכים בנפרד על ההנאה הגשמית, כמו באכילת מצה וכדומה, שמברכים לפני קיום המצוה גם ברכת 'המוציא' על ההנאה הגשמית, וגם 'על אכילת מצה' על המצוה הרוחנית, וצריך להבין מדוע יש לברך גם על המצוה עצמה.

תפקידנו בעבודתנו להביא את הבריאה להכרה של 'יחוד' ו'קדושה'

אך הענין הוא, **והוא תירוץ כולל כל הברכות, דאנחנו עם ד' מחוייבים ליחד ולקדש שמו הגדול אף בעולם הזה שהוא גם ועב וחיות הבורא בו מצומצם בפנימיותו,** העבודה שלנו בתוך העולם החומרי והגס, היא 'ליחד ולקדש' את שמו הגדול. ולכאורה הם עניינים הסותרים זה לזה, כיון ש'ליחד' אותו - היינו לגלות כי כל העולם הגשמי מיוחד ומקושר עם השי"ת בקשר בל ינתק, ולברר כיצד בכל עניני הגשמיות מסתתר בהם כבוד השי"ת. ואילו חלק העבודה שאנו צריכים 'לקדש' את השי"ת בעולם, היינו, שעלינו להכיר בכך שהרבש"ע הוא פרוש ומובדל מכל עניני הגשמיות.

ובכך מבאר רבינו יסוד גדול בעבודת השי"ת, ובמהות החיבור בין הרוחניות לגשמיות. כי העבודה המוטלת עלינו היא בשני מישורים, שמצד אחד אנו צריכים להכיר בכך שהשי"ת הוא פרוש ונבדל מכל עניני העולם הזה, ורוחניותו גבוהה מכל השגה - עד שאין לנו שום תפיסה בו יתברך, אלא רק כפי התגלות השי"ת אלינו בהנהגת הבריאה. אבל מצד שני אנו צריכים לגלות איך בתוך הבריאה הגשמית עצמה, מתגלה גילוי כבוד השי"ת, וכי בכל עניני העולם הזה יש בהם חיות רוחנית וקשר אל השי"ת, ובכך לייחד ולקשר את כל הבריאה אל בוראה ולשורשה.

הפלא הגדול בחיבור הנשמה הרוחנית עם הגוף החומרי

בדרך זו היא גם העבודה הפרטית של כל אדם עם עצמו, כי הרי לכל אדם יש נשמה אלוקית המלובשת בגוף גשמי, וכאשר מתבוננים בדבר, הרי החיבור בין הגוף לנשמה אינו נתפס בהבנת השכל האנושי. כי כמו שאי אפשר לומר על ענין שכלי ביטויים גשמיים, כגון להתבטאות ולומר שקושיית התוספות עמדה על השולחן, והתירוץ של הראשונים התיישב על הכסא. והטעם לכך שדיבורים מעין אלו אינם נתפסים בשכל, היא לא מחמת הגבלה כזו או אחרת באפשרות של העניינים השכליים לפעול פעולות גשמיות, אלא מכיון שלדברים מופשטים אין שייכות לפעולות והגדרות גשמיות ומוחשיות כאלו.

וכן הדבר גם בענין חיבור הנשמה עם הגוף, שהוא ענין פלאי ונשגב מהבנת

אנוש, וכמו שאומרים על חיבור זה של הנשמה עם הגוף בברכת 'אשר יצר' את המילים 'ומפליא לעשות' - כמבואר בדברי הפוסקים (טו"ח סימן ו' רמ"ח סעיף ח'). כי הנשמה היא אינה רק דבר גשמי דק שאינו ניכר, אלא הנשמה היא ענין רוחני שאין שייך בו שום הגדרה גשמית. ולמרות זאת הנשמה קשורה אל הגוף ומחיה אותו, ובכך דומה נקודת חיבור הנשמה בגוף האדם אל צורת ההתגלות של השי"ת בבריאה, כמו איתא בחז"ל (ברכות י.) שהתגלות הבורא בבריאה היא כדמיון החיבור של הנשמה לגוף, ששניהם נעלמים בתוך הדבר הגשמי שאותו הם מקיימים.

התגלות נשמת האדם בגופו כפי תפקידו להכיר בבריאה ולייחדה עם בוראה

ובהבנה זו מקבלים תמונה חדשה על מהות עבודת האדם בבריאה, כי מכיון שהבריאה היא גשמית ונתפסת כמציאות בפני עצמה, ומצד שני יש צורך לחבר אותה אל העולמות הרוחניים שאינם נתפסים בהשגה שכלית, על כן דוקא לבני האדם ניתנה העבודה לגלות את כבוד השי"ת בבריאה מצד אחד, יחד עם ההכרה בגדלות ורוחניות הבורא יתברך - מאידך, הרי שרק בני ישראל שיש להם נשמה אלוקית שחיה ופועלת בתוך גוף גשמי, יכולים לבצע את התפקיד הכפול הזה.

אבל שאר ברואי תבל אינם יכולים לערוך את העבודה הזו על כל הסתירות שיש בה, כי המלאכים נמצאים במקום רוחני נשגב, בו ההסתכלות על הבריאה כולה - היא בראיה רוחנית בלבד, והם אינם תופסים את מציאות התגשמות העולם. על כן חלק העבודה של ההכרה ב'קידוש' והבדלת הבורא מן הבריאה שייך בהם, אבל לא העבודה של 'ייחוד' השי"ת עם עולמו - מתוך הבנה כי אף על פי שהוא מובדל מכל ענייני הבריאה הגשמית, עם כל זה הרבש"ע מתייחד ומתגלה בתוך הבריאה.

ואילו שאר ברואי תבל חיים במציאות גשמית, שבה הם רואים את כל הסובב אותם בעיניים גשמיות וגסות, ומשום כך, למרות שהנבראים הקיימים בעולם יכולים להבין ולהשיג את העובדה שהשי"ת 'מתייחד' עם עולמו ושורה בתוכו, אבל הם אינם יכולים להשיג את 'קדושת' השי"ת ופרישותו מן הבריאה. ורק האיש הישראלי אשר בו נשמה אלוקית שהיא חלק אלו-ה ממעל והיא מחוברת עם גופו הגשמי בדרך נס ופלא, הרי שהוא יכול לחיות את שני הדרכים גם יחד, למרות הסתירה שיש בדבר.

על כן נקודת העבודה היא, לראות ולהכיר במציאות הבריאה הגשמית, ולחיות בתוכה על פי הנהגות וחוקי היקום הגשמיים, ועם כל זה לדעת שבכל דבר וענין גשמי, נמצא כוחו של השי"ת, ומאוחד בו בקשר אמיץ. ובכך מביאים את הבריאה אל תיקונה האמיתי, שנותן מקום לבריאה בפני עצמה, ומצד שני מייחד אותה עם שורשה ובוראה.

דיבור הברכה בהתבוננות ובהתעוררות משפיע על התגלות השי"ת בבריאה

רוחניות האותיות המקיימים את הבריאה מתעורר באמצעות קיום המצוות

אנחנו חייבים במעשינו לגלות מצפינו - צפונות הגנוזות בעולם - **שיהיה ה' אחד ושמו אחד הן במעשה המצוות ואפילו בהנאת הגוף**, ההתגלות הרוחנית של הבורא בבריאה, מתגלית הן על ידי מעשי המצוות - שבהם מתגלה כבוד השי"ת השוכן בבריאה, והן על ידי ההשתמשות בגשמיות העולם באופן הנכון, שבכך מביאים את הבריאה להתבטל אל הבורא יתברך.

וידוע שכל העולמות נבראו באותיות כמו שכתוב (תהלים לג, ו) **בדבר ה' שמים נעשו כו'**, וכמו שאמרו חז"ל (נדרים נה.) "יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהם שמים וארץ". **והאותיות והדבורים הוא חיותו של כל דבר**, ניתן להמשיל ענין חיות הבריאה על ידי האותיות הרוחניות - למכשירים דיגיטליים שקיימים היום, שבהם כל הפעולות והתוכנות עובדים ופועלים על ידי אותיות של תיכנות המערכת, שעל ידי אותם אותיות נותנים פקודות ואותות דיגיטליים להפעלת המכשיר, ולכל פעולה חיצונית של המכשיר יש הגדרה כתובה בתוכנת המערכת. הרי שבאמצעות האותיות מפעילים מערכות שלימות, וכך הוא גם ענין קיום העולם הגשמי בכח האותיות הרוחניות שנבראו בהם שמים וארץ, כשלכל דבר גשמי יש אותיות רוחניות המחיות אותו. **ולזה צריכים אנחנו שקודם שנעשה שום דבר הן מעשה המצות או אפילו הנאת הגוף, לעורר ולומר הדיבורים בדחילו ורחימו ולהמלך הבורא ית"ש על החיות, והדיבורים ההם**, הפעולות הגשמיות יחד עם כל ברואי העולם, קיימים רק על ידי הכח הרוחני שקיים בתוכם. אלא שכאשר האדם מקיים מצוה ופעולה רוחנית עם החפץ הגשמי, אזי הכח הרוחני שכבר קיים בתוככי החפץ הגשמי, מתעורר ומתגלה באופן ברור וגלוי יותר.

אמירת הברכה בדחילו ורחימו מעורר את רוחניות המצוה וההנאה הגשמית

מטעם זה תיקנו לנו חז"ל לברך על כל פעולה שאנו עושים בעולם הגשמי, בכדי שאותיות הדיבור של הברכה יעוררו את הכח הרוחני בהתגלות גדולה יותר, וכמו שכתוב בזוה"ק (תיקוניס דף כה:) שכל מצוה שאינה עם 'דחילו ורחימו' לא סלקת לעילא, כי ההתעוררות הרוחנית שבמצוה תלויה בהתגלות האהבה והיראה באדם בשעה שמקיים את המצוה, וככל והאדם מקיים את המצוה עם התעוררות רוחנית גדולה יותר, ומתוך דרגה גבוהה של יראה ואהבה, אזי ההתעוררות הרוחנית של המצוה מתגלה יותר ויותר.

אמנם, בשעת קיום המצוה קשה לעורר את הכח הרוחני ולגלות גילויי אהבה ויראה, כיון שבשעת קיום המצוה עוסקים עם ענין גשמי. אבל בעת אמירת הברכה שקודם המצוה או ההנאה הגשמית, ניתן ביתר קלות להתחבר אל המהות הרוחנית של המצוה, ובכך לגלות יותר את השי"ת המסתתר בבריאה. וכאשר הברכה נאמרת כראוי אזי גם מעשה המצוה עצמה מעורר יותר את רוחניות דבר ה' המקיים את אותה פעולה הגשמית שעשה בעת קיום המצוה, או את הדבר הגשמי שנהנה ממנו, כי באמצעות הברכה מעוררים את התגלות הבורא שיתגלה בקיום המצוה או ההנאה הגשמית, ביתר שאת ובהתגלות יתירה.

הסתרת רוחניות המצוה בכדי לתת מקום לעבודה מתוך בחירה

וכשאנו מקשרים הדיבורים והחיות של הדבר וממליכים הבורא ב"ה ית' עליו, ועל ידי זה נתקשר המעשה בעצמו אף שהוא עב וגס יש על ידי זה עלייה לשורשו. כאשר מקיימים את המצוה באופן הראוי מתוך דחילו ורחימו, ומתקשרים אל הרבש"ע כראוי, מתעורר רוחניות הבורא יתברך השורה בתוך אותו דבר גשמי שעסקנו בו, ומתגלה בגילוי רב. ואם היה לנו את האפשרות לראות את הגילוי הרוחני שמתעורר על ידי הברכה וקיום המצוה הנעשית באופן הראוי - היינו מאבדים את כח הבחירה, כיון שהיה מתגלה לנו באופן הברור ביותר כי ה' הוא האלוקים, וכי כל הבריאה כולה אינה אלא לבוש המסתיר את גילוי אור כבודו. וכן היה מתברר אצלנו בהחלט, שהשי"ת הוא זה שמחייה ומנהיג את היקום כולו בכל עת ורגע, ובכך לא היה לנו יותר ניסיון אם לשמוע בקול ה' ולקיים מצוותיו או לאו, כיון שהדברים היו נפרשים לנגד עינינו באופן הברור ביותר.

ומפני שהשי"ת חפץ בעבודתנו מתוך בחירה וניסיון, על כן ברא את

גשמיות הבריאה שתעלים ותסתיר על רוחניות השי"ת הקיימת בבריאה. אבל על ידי קיום המצוות והשימוש בענייני הבריאה הגשמיים באופן הראוי - ובכח הברכה שאומרים בכוונת הלב קודם לכן - ניתן לעורר את רוחניות השי"ת להתגלות יותר בבריאה.

השפעת דיבור הברכה הממוצע בין עולם המחשבה לעולם המעשה

אמנם הדבר תלוי כפי מהות הברכה שמברכים קודם קיום המצוה או ההנאה הגשמית, כי אם מברכים רק באופן חיצוני על ידי תנועת השפתיים בלבד, הרי שבאופן זה אין תוספת בברכה שתביא להתגלות אלוקות בבריאה. אלא רק כאשר האיש הישראלי מברך מתוך התעוררות הלב, עם התבוננות במחשבתו במציאות הבורא יתברך בבריאה, יחד עם חיבור וקשר אל השי"ת ביראה ובאהבה, אזי יש בברכה כח לגלות את רוחניות השי"ת בשעת קיום המעשה הגשמי עצמו - בקיום מעשה המצוה, או בהנאה הגשמית.

ויש להוסיף בביאור הענין, שהרי כח הדיבור הוא כח ממוצע בין המחשבה למעשה, כי מצד אחד הדיבור הוא רוחני ואינו נתפס בכלים פיזיים, אבל מצד שני הרי מבטאים את הדיבור בכלי המעשה - בתנועת השפתיים וכו', על כן יש כח בדיבור הברכה לבטא את המחשבה הרוחנית המתגלית בכלי המעשה, ולגלות את רוחניות הבורא בבריאה.

התגלות הארת האלוקות קודם המצוה בכדי להרחיק את הסטרא אחרא

גילוי דעת קודם עשיית פעולות גשמיות מקדש את האדם ואת מעשיו

ולזה רמז האר"י ז"ל שכתב (שער רוה"ק יפ.) **לברך הברכה וכו', ובזה מסלק הסט"א, והיא דברינו ממש, כי חיות הבורא מלובש ומצומצם במעשה הגס הנקרא סטרא אחרא,** כל דבר גשמי המעלים את קדושת הבורא מלהתגלות ומסתיר אותה, הרי הוא נקרא 'סטרא אחרא', כיון שהוא שייך לצד האחר ולא לקדושה, וזה הכוונה של 'סטרא אחרא' - הצד האחר. **ובזה נתגלה חיות הבורא ב"ה על ידי הברכה שממליך הבורא ב"ה ית"ש,** על דרך זה איתא בזוה"ק (פ"ג דף נ.) שכאשר האדם חונך בית חדש, עליו להכריז ולומר כי ביתו יהיה משכן לשכינה הקדושה, ועל ידי ההכרזה,

כוחות הסטרא אחרא בורחים מביתו ומתרחקים ממנו, כיון שעצם ההכרזה על השראת השכינה העתידה להיות בבית, מרחיקה אותם.

וכן כתבו הספרים הקדושים (צעטיל קטן מהרבי ר׳ אלימלך מליז׳ענסק זיע״א אות ד׳) שלפני כל תורה ותפילה ומצוות מעשיות יש לומר שמכוון לשם שמים, ובכך מבריחים את הסטרא אחרא, כיון שבהכרזה לבד יש כח להרחיק את הסטרא אחרא. וכמו שכתב רבינו על ענין מהות אמירת הברכה קודם לכל הנאה גשמית וקודם לכל מצוה, שבכך מגלים את רוחניות השי״ת קודם המצוה או ההנאה הגשמית, ומסלקים את כח הסטרא אחרא מאותו ענין גשמי.

הברכה שלפני המצוה כשליח המכריז על תוכן רוחניות פעולתה

נמצא הברכה הוא כמו שליח ההולך לפני המעשה ומקרב המעשה לשורשו, כיון שהברכה מכריזה על הפעולה הרוחנית ההולכת לבוא ולהתגלות בבריאה, הרי היא כדוגמת השליח ההולך לפני משלחו, בכדי להודיע על בואו. **וז״ל שאמר רבי יהודה אמר שמואל כל המצות מברך כו׳, ולזה מתרץ עובר לעשייתן, ר״ל שעובר לפני העשייה ומקשר העשייה לשורשו,** בכך מבואר גם כן מדוע אסור להפסיק בין הברכה לאכילה ולקיום המצוה – כמבואר בפוסקים (שו״ע סימן ר״ו סעיף ג׳), כי מכיון שמהות הברכה היא להשפיע כח רוחני במעשה המצוה ובהנאה הגשמית, על כן אין להפסיק ביניהם, בכדי שהשפעת הברכה תתגלה במעשה המצוה וההנאה הגשמית.

וזה שמביא ראיה ויעבור מלכם לפניהם, ר״ל הדיבור והחיות של הדבר, שבו נודע מלכות הבורא, ועל כן נקראת הברכה ׳מלכם לפניהם׳, כיון שהברכה מגלה את מלכות השי״ת הטמון במצוה. **כדאיתא בזוהר הקדוש** (פ״ג מב:) **בגין דישתמודעין ליה, ואין בירה בלא מנהיג, וד׳ בראשם, ר״ל שעל ידי זה הוא נדבק בשורשו,** על ידי שמכריז ומגלה דעתו קודם קיום המצוה מהי מטרתו בפעולתו הגשמית של פעולת המצוה וההנאה הגשמית, בכך הוא ממליך את השי״ת על הכח הגשמי, ומשום כך מתגלה רוחניות המצוה וההנאה הגשמית ביתר שאת.

הליכת יעקב לפני בניו כדוגמת הברכה שמקומה הוא קודם המצוה

וזה וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשיו אחיו, ר״ל כשאדם רוצה לעשות איזה עשיה, כמבואר בספרים ש׳עשיו׳ מורה על עולם העשיה. **צריך לשלוח מלאכים קודם לפניו, ובזה מסלק הס״א,** בדרך זו ניתן לבאר גם את שני הפסוקים האחרים המובאים בגמרא (פסחים ז:) כהוכחה לכך

ש׳עובר׳ לעשייתן היינו קודם מעשה המצוה. כי הפסוק ׳והוא עבר לפניהם׳ מדבר על יעקב אבינו שעבר לפני בניו לקראת עשיו, והנה האבות והשבטים יחד בנו את הבנין הרוחני של כלל ישראל לדורותיהם, כאשר חלק העבודה של האבות הקדושים, היה בביסוס קומת המחשבה וראשית העבודה - הנקרא ׳מוחין׳, כיון שהאבות נחשבים בבחינת ׳חכמה בינה דעת׳[ב] של כלל ישראל, שהם פעלו על המח והמחשבה הפנימית של כל עם ישראל, ואילו השבטים המשיכו את עבודת השי״ת בתוך עולם המעשה, וערכו את עבודתם באופן מעשי, ובכך ייסדו השבטים את עצם גוף האומה הישראלית.

ומטעם זה היו השבטים במנין יב׳, מפני שבספר יצירה (פ״ה מ״ב) מבואר שבכל ענין גשמי וחפץ פיזי יש בו יב׳ גבולי אלכסון, שהם כל הצדדים והזוויות שיש בכל חפץ גשמי. על כן יב׳ שבטי י-ה שמהוים יחדיו את קומת עם ישראל, היו במנין יב׳, ואילו שלושת האבות - שעבודתם היתה בבחינת ׳מוחין׳ של עם ישראל, וגילו את המח והמחשבה של המידות ׳חכמה בינה ודעת׳, היו שלושה כנגד קומת ה׳מוחין׳.

וזה כוונת הפסוק על פי ביאורו של רבינו, כי יעקב אבינו שהוא עבד בחלק המחשבה, ׳עבר לפניהם׳ - לפני בניו שעבודתם היא בבחינת ׳מעשה׳, לקראת עשיו הרשע וכוחות הסטרא אחרא, בכדי שעל ידי כך לא יהיה שליטה לעשיו על יב׳ השבטים ועבודתם הרוחנית. ובכך דומה הדבר לתוכן הפנימי של אמירת הברכה לפני קיום המצוה, שהברכה מעוררת את הכח הרוחני, ומסלקת את כוחות הסטרא אחרא מלהסתיר את כבוד השי״ת, המתגלה במעשה הגשמי של קיום המצוה.

הברכה על המצוות והנאות העולם מגלות את מלכות השי״ת בבריאה

וכן דברי הפסוק השלישי שהגמרא (שס) לומדת ממנו כי ׳עובר׳ לעשייתן היינו לפני עשיית המצוה, שהוא הפסוק (שמואל ב׳ יח, כג) ׳וירץ אחימעץ דרך הככר ויעבר את הכושי׳ - העוסק בענין דוד המלך, שכאשר פסק המרד של אבשלום נגדו, והרגו את אבשלום וכו׳, הלך

ב. אף על פי שעבודת האבות הקדושים היתה במידות ׳חסד גבורה ותפארת׳, עם כל זה מהות עבודתם היתה לקשר את המידות וליצור מהם כלים למוחין ׳חכמה בינה ודעת׳, ואכמ״ל.

אחימעץ לספר לדוד המלך על כך, בכדי שיוכל לחזור ולמלוך בגלוי על ישראל בירושלים עיר הקודש, ויחזור מגלותו שהוגלה מירושלים מחמת מרד בנו.

הרי שגם דברי הפסוק עוסקים במלכות דקדושה, ובהתגברות נגד הפרעת המורדים בה, ועל כן מדברי הפסוק בענין זה, ניתן ללמוד לברכות הנאמרות לפני קיום המצוות והנאות העולם הזה, שבברכה מסלקים את המונעים והמפריעים למלכות השי״ת להתגלות בבריאה.

עשיית פעולות חיצוניות לגלות את כבוד השי״ת ולסלק בכך את הסטרא אחרא

ולכן ר״ת **ו**׳ישלח **י**׳עקב **מ**׳לאכים **ל**׳פניו, **הוא וימ״ל, כי נברתה הערלה המכסה העטרה, ונתגלה מלכותו ית״ש בעולם.** בכח הברכה מסלקים את הסטרא אחרא המעכבת מלגלות את השי״ת בבריאה, כי בהכרזה על המעשה שאנו עומדים לעשות - שעל ידו יתגלה רוחניות הבריאה, ובהכרה כי בכח המצוה שאנו מקיימים, אזי ה׳ערלה׳ המכסה על כבוד השי״ת תוסר ותסתלק - על ידי כך באמת מתגלה כבוד ה׳ בעולם יותר ויותר.

וכן בכל מעשה גשמי שעושים ופועלים - גם אם חז״ל לא תיקנו עליו ברכה - מכל מקום על ידי שהאדם אומר בפיו ומגלה דעתו כי כוונתו במעשיו היא לשם שמים, על ידי זה מתגלה רוחניות הבורא במעשיו, ולכוחות היצר הרע והסטרא אחרא יש פחות שליטה על מעשיו.

ואף על פי שרבוה״ק הקפידו להימנע ממעשים חיצוניים, ומאמירת ׳גילוי דעת׳ לפני מעשים גשמיים, לגלות את הכוונה בהם שהיא לשם שמים. אמנם קפידה זו היא רק למי שכבר תיקן את עצמו ואת מעשיו, אבל בראשית הדרך צריכים להשתמש גם עם מעשים ופעולות חיצוניות, בכדי לעורר את הלב להכיר בגדולת המעשים. ואחרי שהאדם יתעלה בעבודת השי״ת ויחוש כיצד כל כוונתו במעשיו הגשמיים היא לשם שמים, אזי יוכל להתקדם ולהתעלות יותר בעבודת השי״ת ולהימנע מעניינים חיצוניים. אבל מי שלא מתחיל כלל בעבודת ה׳ מפני שאינו רוצה לעשות מעשים חיצוניים, ודאי שלא זו היתה כוונתם של רבוה״ק בהקפדתם לא לעשות פעולות חיצוניות.

ההתבוננות בנוכחות השי"ת בבריאה מביאה על האדם יראת הרוממות

יראת הרוממות מביאה עימה השתוקקות לקרבת השי"ת ולתורתו

או יאמר, דהנה כתיב (תהלים לג, ח) **חונה מלאך ד' סביב ליראיו ויחלצם, וכתוב אחר כתיב** (תהלים צא, יא) **כי מלאכיו יצוה לך וכו', ויש להבין זה,** שהרי הפסוקים סותרים זה את זה - אם יש רק מלאך אחד הסובב את האדם, או מלאכים רבים.

אך בכאן כתיב סביב ליראיו, וידוע הוא כי מי שיירא מהבורא ב"ה באמת, הוא מחמת שדבוק בו באהבה גדולה ובהתקשרות נמרץ, ורגיל בבהירות הבורא ב"ה ובגודל הדר גאון תפארתו, ומחמת זה נופל עליו פחד ד' כמו שכתוב (ישעיהו פג, י) **מפני פחד ד' ומהדר גאונו,** כיון שהיראה הרוחנית שונה מיראה ופחד גשמיים, שהם אינם מביאים לשמחה וחדוה, אלא להיפך הם גורמים לעצבות וכבידות, מה שאין כן היראה הרוחנית, שהיא מביאה את האדם לידי שמחה וקרבת ה'. ובהבנת השכל הגשמי אין ניתן להכיל כיצד יתכן הדבר, אבל בעולם הרוחני כך הם פני הדברים, כי ככל והאדם חש יראת הרוממות מגדולת ה' והדרו, כך הוא חש ברצון ובתשוקה להתקרב אל השי"ת, ומתרבה אצלו מידת השמחה בעבודת השי"ת.

ומסיבה זו נקראת היראה הרוחנית מהשי"ת - 'יראת מלאכים'

(קיצור לספר נפש כ"ז), כיון שמהות היראה אינה נתפסת בשכל גשמי, אלא היראה שייכת לעולם הרוחני ולעבודת ה'.

עבודת האדם להתבונן במציאותן של השי"ת בכל הבריאה ממש ולדבוק בו

נמצא על ידי יראה זו מצמצם עצמו באין ונעלם ומכוסה בבורא ית' בפחדו ויראתו ועל ידי אהבתו ויראתו ודביקותו במחשבתו בבורא עולם ית' הוא תמיד ירא ומפוחד כאילו הבורא עולם ית"ש סובב אותו כביכול, כמו שכתב בספר חרדים (מלאות השמים פרק ג') **ויהיה אור השכל על ראשך וסביב לך ואתה בתוך האור.** מציאות הדברים היא שהבורא יתברך נמצא בבריאה כולה, וממלא אותה ומקיף אותה סביב מכל צד, וכמו שאומרים (סידור היסוד ליוסף שליסקי) 'סובב את הכל ומלא את כל, ובהיות הכל אתה בכל'. אלא שאנו צריכים להשקיע מאמץ ומחשבה בכדי לקבל וליישב את הדברים על ליבנו, ולהתרכז בידיעה כי השי"ת נמצא ונוכח בכל מקום ממש.

וזה שאמר הכתוב (דברים לג, יב) **לבנימין אמר ידיד ד' ישכון לבטח עליו, ר"ל מחמת שהוא ידיד ד' מקושר באהבתו ישכון לבטח עליו, שהקב"ה נקרא בטח, כמו שכתוב** (תהלים לג, ג) **בטח בד', שמשכין הקב"ה עליו, מחמת שנדמה תמיד במחשבתו, כאילו הקב"ה סובב**

אותו כביכול, עבודת האדם היא, לחוש כיצד השי"ת שממלא את העולם כולו, עומד לנגדו ומביט עליו ועל מעשיו, וכמו שכתב התניא (פמ"ח) 'הנה ה' נצב עליו, ומלא כל הארץ כבודו, ומביט עליו ובוחן כליות ולב אם עובדו כראוי', ואז יגיע לדרגת היראה ולתחושת גדלות הבורא.

וזהו חופף עליו כל היום, כי הקב"ה נקרא כל, כל היום, כמו שכתוב בזוהר (פ"ג קכט.) **לית שמאלא בהאי עתיקא כולא ימין**, ועל כן נקרא 'כל' - שאין בו שום דבר אחר אלא כולו אלוקות, והוא מדרגה רוחנית גבוהה הנקראת 'עתיק יומין'. **ובמה זכה לזה אומר ובין כתיפיו שכן, ר"ל שהקב"ה שוכן במחשבתו וזכרונו כמו שכתוב** (שמות כח, יב) **על שתי כתיפיו לזכרון**. על ידי שהאדם מתבונן בכך שהשי"ת ממלא את העולם כולו ומביט עליו ובמעשיו, מקיים האדם מצוות 'ודבקת בו' כמו שכתבו הראשונים (רמב"ן דברים יג, כה, חרדים פרק ט' סוף י') שבמצוה זו נכלל, שעל האדם להעמיד לנגד עיניו את מציאות השי"ת בבריאה באופן תמידי.

אמנם תחילת עבודת האדם היא במחשבה בלבד, כי עליו לחשוב ולהתבונן במציאות השי"ת בבריאה, כיצד הוא 'מלוא כל הארץ כבודו, ומשגיח ונוכח בכל מקום. ובהמשך הזמן ישפיעו עליו משמים שגם יחוש את הדברים, כיצד השי"ת מתעניין בו ובמעשיו באופן תמידי, וכל מעשיו הם לנגד השי"ת ש'ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין' (זוה"ק ח"ג דף קכה.), ועבודה זו היא מעיקרי העבודה והאמונה.

יראת הרוממות הרוחנית מביאה על האדם שמחה והתקרבות

ועל ידי זה שנופל עליו יראת הבורא ב"ה, ויראת ד' טהורה, - יראת ה' נקראת 'טהורה' כיון שמביאה את האדם לקרבת השי"ת ולקשר עימו. **כי שאר היראות הם דינים, ויראה זו ממתקת כל הדינים, כי הוא מחמת גודל בהירות הבורא ב"ה ברוב רחמיו וחסדיו שנפתחים לאדם ההוא ומכיר בהם**, יראה גשמית אינה נקראת יראה מתוקה, כיון שאינה גורמת לאדם תחושה נעימה, אלא מביאה עליו מרירות ועצבות. אבל היראה הרוחנית נקראת 'יראה מתוקה' כיון שהיא מביאה על האדם תחושה של התקרבות והתעלות.

ועל ידי היראה הרוחנית באופן הראוי, מתוך התבוננות בגדלות השי"ת ובמציאותו בבריאה בכל מקום ובכל שעה, נמתקים הדינים. כיון שמהות הדינים היא שהם גורמים לריחוק מהשי"ת ומעבודתו, וכל דבר שמרחיק מעבודת ה' נקרא 'דינים', ועל ידי שהאדם מרגיש את מידת היראה - שבמהותה היא תחושה של ריחוק מהשי"ת - ויחד עם

היראה הוא חש גם קרבה והשתוקקות אל הבורא, בכך נמתקים הדינים. כי כאשר משתמשים בריחוק עצמו בכדי להתקרב - זהו תיקונו, ועל כן נקרא 'המתקה', כיון שבהתקרבות אל השי"ת חשים תחושת מתיקות ונעימות רוחנית.

יראת שמים בדרך הנכונה מביאה שמחה ורוגע על האדם וסביבתו

ויראה זו נקראת זהב ופז כמו שכתוב (שיר השירים ה, יא) **ראשו כתם פז, ר"ל אף על פי שהיא כתם מראה זהב מראה אדמומית שהוא ענין היראה, אמנם הוא מחמת הבהירות והחסדים והרחמים שגורם שמחה**, על ידי היראה הרוחנית מתוך התבוננות בגדלות הבורא, חש האדם מצד אחד ביראה ופחד, ומצד שני שמחה וקרבה, וכמו שכתב השפת אמת (פרשת תרמ"ג) על יצחק אבינו, שמידתו היתה מידת היראה, ועם כל זה נקרא שמו 'יצחק' על שם השמחה, להורות כי יראת הרוממות האמיתית מביאה יחד עימה - תחושה של שמחה עילאית וקרבה לרבש"ע.

מכאן נלמד כי הדרך האמיתית של בני העליה עובדי השם, היא בדרך של כובד ראש ורצינות לכל דבר שבקדושה, יחד עם שמחה ונעימות. ולא כמו שיש שחושבים שמי שעובד את ה' ברצינות, עליו להשרות תחושה של לחץ ועצבנות סביבו, אלא כמאמר הכתוב (דברי הימים ב' ט, כז) 'עוז וחדוה במקומו', כי ככל והאדם מתקרב אל השי"ת הוא מתמלא בשמחה וחדוה, ומשרה על כל סביבתו תחושה של נעימות וקרבה, יחד עם כובד הראש והרצינות הראויים לעבודת ה' ולקיום המצוות.

התשוקה שעל ידי היראה מביאה להשראת השכינה על האדם

המתקת הדינים על ידי יראת הרוממות המביאה להתקשרות ולהתקרבות

ופז הוא לשון שמחה כמו שכתוב (שמואל ב' ו, כא) **מפזז ומכרכר, נמצא שהיא ממתקת כל הדינים ותבטלו ממנו בביטול גמור**, מהות מידת הדין היא ההרחקה מהבורא, וכאשר היראה והריחוק מביאים לאדם תחושה של תשוקה וקירוב, הרי בכך מתמתקים הדינים.

ולהבין את ענין הדינים המתמתקים על ידי הגילוי שמהותם האמיתית היא קרבה וקשר, יש לדמות לכך את העובדה, שכאשר הורים מעוניינים להגביל את ילדיהם בעניינים שיש

בהם חשש סכנה וכדומה, הרי שכאשר הילדים אינם מפנימים כי מטרת ההגבלות והאזהרות של ההורים מגיעה מתוך רצון לשמור עליהם ולהיטיב עימם, אזי תחושתם של הילדים תהיה - תחושה של ריחוק וחוסר הבנה של ההורים לצרכי הילדים, וההגבלות והאזהרות יגרמו לריחוק וניתוק בין ההורים לילדיהם.

אבל כאשר ההורים ישכילו לשבר את אוזנם של ילדיהם, ולתת להם להבין שכל כוונתם באזהרות ובהגבלות - הינה רק משום שהם חפצים בשלומם וטובתם של הילדים, אזי ככל והילדים יפנימו את הענין, ויחושו כי באמת זוהי כוונת ההורים, הרי שהתחושה של הילדים תהיה - שההורים חפצים בקרבתם ובטובתם, וכל האזהרות יביאו עימם קשר וחיבור בין ההורים לילדיהם, כיון שהתברר כי האיסורים וההגבלות הם מתוך אהבה ומחשבה על טובת הילדים.

וזה הוא גם כן ענין המתקת הדינים, שכאשר מתברר כי מהות היראה וההרחקה מביאים את האדם לתחושת קרבת אלוקים בדרגה גבוהה יותר, ומעוררים אצלו השתוקקות להתקרב אל השי"ת, הרי שבכך מתהפך ומתברר ענין ההרחקה והיראה, ומתגלה שמטרתם האמיתית היא להביא את הקשר והחיבור הנכון בין האדם ובוראו.

וזהו חונה מלאך וכו', זו שכינה כנודע (זח"ג קסו.), **ויחלצם, וכל זה הוא על ידי שמדבק פנימיותו ומחשבתו וחיותו להבורא ית"ש כנ"ל**, כי ככל והאדם חושב על נוכחות הבורא בבריאה, ומדבק את עצמו אל השי"ת בכל מעשיו ופעולתיו - כך הוא זוכה להשראת השכינה עליו, כמו שסיפרו על צדיקים שיכלו להרגיש עליהם את השראת השכינה, וכל הבאים במחיצתם חשו תחושה רוחנית עילאית של רוממות אלוקית, כי מכיון שהצדיקים - בעבודתם ודרגתם הרוחנית - לא הסיחו את דעתם מלחשוב על מציאות השי"ת בבריאה, והתבוננו בכל עת כי השי"ת עומד לנגדם, הרי שבכך התגברה השראת השכינה על פניהם, עד שכל הסובבים להם חשו בהשראת השכינה עליהם.

השפעת כל מצוה באופן אחר על השראת השכינה והתגלותה בבריאה

וזה וישלח יעקב מלאכים לפניו וכו', ר"ל שעל ידי שמקשר פניו, היינו פנימיותיו ומחשבתו בהבורא ית', הוא גורם שחונה מלאך ד' על פניו ומסבב אותו, ועל ידי זה נמתקין כל הדינין ממנו, ובזה מכניע עשיו וכל כת דיליה, ולזה נאמר מלאכים לשון רבים, כי בכל עובדא ומצוה, יש בחי' אחרת של השראת השכינה, ודו"ק. ובזה מיושבת הקושיה שהקשה רבינו לעיל, כי המלאך שעליו מדבר הפסוק - היא השכינה

הקדושה, השורה על האדם שמדבק את מחשבתו במציאות הבורא לנגדו בכל עת ובכל שעה. אבל מכיון שבכל מצוה יש כח אלוקי בבחינה אחרת, על כן נקראים כל השפעות המצוות על השראת השכינה על האדם - 'מלאכים' - בלשון רבים, כיון שהם ממינים שונים, כי לכל מצוה יש את צורת ההשפעה שלה על נפש האדם ורוחניותו.

וכאשר מתבוננים בכל מצוה שעושים - שעל ידה מתגלה כבוד השי"ת בבריאה, ומברכים את ברכות המצוות וברכות הנהנין בהתעוררות הלב והנשמה, הרי שבכך רוחניות המצוה משפיע על האדם יותר ויותר. ועל ידי השפעת רוחניות המצוה שורה על האדם השכינה כפי התעוררותו לקראת אלוקיו בעבודתו.

ועל כן יש להתחזק בענין אמירת הברכות כראוי, ובהתבוננות במציאות השי"ת בבריאתו, שעל ידיהם מתעלה האדם יותר ויותר להתקרב לאלוקיו ולעבדו ביראה ואהבה כראוי.

בס"ד

כסלו תשפ"ז

עשאום יו"ט בהלל והודאה. פירוש ע"י שהבירו גודל הישועה מהשי"ת והללו והודו בכל לבבם ע"ז המשיכו הארת הנס לעולם. וכן צריך להיות בכל אדם בשמדניש איזה ישועה ומתגלה הטוב בגדל חסד ה' וכפי השבת והודי' שנותן. כך נשאר אצלו לדורות ... שע"י השבח והודאה מעוררין הארה הגנוזה באלה הימים ונעשה יו"ט ונמילא הוא סעודת מצוה בע"ל

(שפת אמת תרכ"ב ליל ג)

ישמח לב מנקשי ה'

הננו להודיע לציבור מבקשי ה'

על שיחת הכנה לימי החנוכה

בהכנה דרבה לקראת הימים הבעל"ט

מאת הגאון החסיד רבי

אברהם מרדכי אלתר

שליט"א

השיחה ביידיש

השיחה תתקיים אי"ה
ביום שלישי כ"א כסלו הבעל"ט
בביהמ"ד ארי שבחבורה
רחוב הארגמן 4 ירושלים
בשעה 21:00

בברכת התורה

שמעו ותחי נפשכם